

Metodické usmernenie
č. 2/2021
pre školské knižnice k zápisu knižničných dokumentov
do prírastkového zoznamu

Časť I
Všeobecná časť

Týmto metodickým usmernením sa **doplňa zápis knižničných dokumentov do prírastkového zoznamu** školskej knižnice v súlade so zákonom č. 126/2015 Z. z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z. a s vyhláškou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 201/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe vedenia odbornej evidencie knižničných dokumentov a o revízii a vyraďovaní knižničného fondu v knižniciach.

Časť II
Predmet zápisu do prírastkového zoznamu

(1) V súlade s uvedenou knižničnou legislatívou je školská knižnica povinná zapísať do prírastkového zoznamu každý knižničný dokument zaradený do knižničného fondu bez ohľadu na spôsob nadobudnutia a formu nosiča.

(2) Do prírastkového zoznamu školská knižnica zapisuje knihu, samostatný zväzok diela na pokračovanie, ukončený ročník periodika, hudobninu, rukopis, grafiku, obraz, kresbu, kartografický knižničný dokument, patentový dokument, firemný dokument, technickú normu, audiovizuálny dokument, mikrografický dokument a digitálny dokument.

P o z n á m k a. – Školská knižnica do prírastkového zoznamu zapisuje aj knižné hračky s puzzle, plastické knižky, textilné knižky, leporelá, pexesá, hracie karty s brožúrou, knihy, ktoré majú netradičné prílohy, napríklad perá, hračky, glóbus.

Upozornenie č. 1. – Školská knižnica do prírastkového zoznamu nezapisuje spoločenské hry (napr. typu „Človeče, nehnevaj sa“) a ani čítačky kníh. Spoločenské hry a čítačky kníh zapíše zamestnanec ekonomického oddelenia do majetku školy. Školská knižnica ich môže viesť v pomocnej evidencii vo forme napríklad Zoznamu spoločenských hier, Zoznamu čítačiek kníh.

(3) Digitálny dokument zapisuje školská knižnica do prírastkového zoznamu, ak je na fyzickom nosiči, v elektronickom dátovom úložisku školskej knižnice alebo ak k nemu školská knižnica nadobudla trvalé prístupové práva.

Časť III
Zápis povinných identifikačných údajov o knižničnom dokumente
do prírastkového zoznamu

Každý zápis knižničného dokumentu do prírastkového zoznamu obsahuje tieto povinné identifikačné údaje o knižničnom dokumente, a to:

- a) prírastkové číslo,
- b) signatúru, ak sa nezhoduje s prírastkovým číslom,
- c) meno a priezvisko autora a názov,
- d) vydavateľské údaje: miesto vydania, označenie vydavateľa, rok vydania.
- e) cenu,
- f) spôsob nadobudnutia,
- g) dátum zápisu.

Časť III

Zásady zápisu povinných identifikačných údajov o knižničnom dokumente do prírastkového zoznamu

(1) Zásady zápisu prírastkového čísla do prírastkového zoznamu

- (1.1) Prírastkové číslo je poradovým číslom knižničného dokumentu v prírastkovom zozname.
- (1.2) Na knižničnom dokumente sa uvádza buď na rube titulného listu, alebo na inom náhradnom liste pod pečiatkou školskej knižnice. Uvádza sa aj na nadobúdacom dokumente.
- (1.3) Každý knižničný dokument musí mať vlastné jedinečné a neopakovateľné prírastkové číslo, aby sa zabezpečila nezameniteľnosť jednotlivých záznamov.
- (1.4) Samostatná príloha knižničného dokumentu musí mať rovnaké prírastkové číslo ako samotný knižničný dokument (napr. kniha – cédečko, kniha – dévedečko, kniha – mapa, kniha – hračka, kniha – elektronické pero, kniha – glóbus).
- (1.5) Prírastkové číslo je neprenosné. Ani v prípade straty knižničného dokumentu či vyradenia knižničného dokumentu ho nepriradíme novému knižničnému dokumentu.

(2) Zásady zápisu signatúry do prírastkového zoznamu

- (2.1) Signatúra sa zapisuje do prírastkového zoznamu, ak sa nezhoduje s prírastkovým číslom.

Upozornenie č. 2. – Školská knižnica je povinná vytvárať signatúru pre každý knižničný dokument, ktorý zaradila do svojho knižničného fondu, a to z dôvodu voľného prístupu používateľov ku knižničnému fondu.

Upozornenie č. 3. – Metodické usmernenie č. 3/2019 k stavaniu knižničného fondu v školskej knižnici obsahuje príklady formálneho stavania a vecného stavania knižničného fondu v školskej knižnici. V rámci formálneho stavania knižničného fondu prináša príklady abecedného stavania knižničných dokumentov z krásnej literatúry. V rámci vecného stavania knižničného fondu prináša príklady

systematicko-abecedného stavania knižničných dokumentov z náučnej literatúry (odbornej literatúry).

(2.2) V rámci formálneho stavania knižničného fondu – abecedného stavania knižničných dokumentov z krásnej literatúry sa odporúča, aby školská knižnica pri signovaní knižničných dokumentov dodržiavala tieto zásady:

- **Všetky výtlačky toho istého titulu označovala rovnakou signatúrou. Jednotlivé exempláre odlišila iba písmennými indexmi.**

Príklad vytvorenia signatúry pri diele MORIC, Rudo: Z poľovníckej kapsy a jeho zápisu do prírastkového zoznamu

MOR (signatúra prvého výtlačku)
MOR/a (signatúra druhého výtlačku)
MOR/b (signatúra tretieho výtlačku)
.....
MOR/aa (signatúra „x₁“ výtlačku)
MOR/bb (signatúra „x₂“ výtlačku)

Príklad vytvorenia signatúry pri diele bez uvedenia autora Dcérka a mať a jeho zápisu do prírastkového zoznamu

DCE (signatúra prvého výtlačku)
DCE/a (signatúra druhého výtlačku)
DCE/b (signatúra tretieho výtlačku)

- **Všetky zväzky viacväzkového diela označovala rovnakou základnou signatúrou. Jednotlivé diely označila číselným poradím zväzku a jednotlivé exempláre toho istého zväzku opäť písmennými indexmi.**

Príklad vytvorenia signatúry pri viacväzkovom diele FERKO, Milan: Rinaldo Rinaldini I., FERKO, Milan: Rinaldo Rinaldini II. a jeho zápisu do prírastkového zoznamu

FER/1 (signatúra prvého zväzku výtlačku)
FER/1a (signatúra duplikátu prvého zväzku výtlačku)
FER/2 (signatúra druhého zväzku výtlačku)
FER/2a (signatúra duplikátu druhého zväzku výtlačku)
.....
FER/1aa (signatúra prvého „x₁“ zväzku výtlačku)
FER/1bb (signatúra duplikátu „x₂“ prvého zväzku výtlačku)

(2.3) V rámci vecného stavania knižničného fondu – systematicko-abecedného stavania knižničných dokumentov z náučnej literatúry (odbornej literatúry) sa odporúča, aby školská knižnica pri signovaní knižničných dokumentov dodržiavala tieto zásady:

- **Základ signatúry tvoril príslušný triednik Medzinárodného desatinného triedenia (MDT) a prvé tri písmená z priezviska autora alebo prvé tri písmená z názvu knižničného dokumentu kvôli presnému zaradeniu knižničného dokumentu do knižničného fondu a jeho rýchlemu vyhľadaniu.**

**Príklad. – Výber triednikov Medzinárodného desatinného triedenia pre
náučnú literatúru (odbornú literatúru) v školskej knižnici**

0 Veda a znalosti. Organizácia. Počítačová veda. Informácie. Dokumentácia. Knihovníctvo. Inštitúcie. Publikácie (Všeobecné príručkové diela – encyklopédie, slovníky)

1 Filozofia. Psychológia

2 Náboženstvo. Teológia

24 Budhizmus

26 Judaizmus

27 Kresťanstvo. Kresťanské cirkvi a denominácie

28 Islam

3 Spoločenské vedy (Štatistika. Politika. Ekológia. Obchod. Právo. Verejná správa. Armáda. Sociálna starostlivosť. Poisťovníctvo. Výchova a vzdelávanie. Národopis)

31 Demografia. Sociológia. Štatistika

32 Politika

33 Ekológia. Ekonomické vedy

34 Právo. Právna veda

35 Verejná správa. Štátna správa. Vojenská správa

37 Výchova. Vzdelávanie

39 Etnológia. Etnografia. Zvyky. Obyčaje. Tradície. Spôsob života. Folklór

5 Matematika. Prírodné vedy

51 Matematika

52 Astronómia. Astrofyzika. Kozmológia. Geodézia

53 Fyzika

54 Chémia. Kryštalografia. Mineralógia

55 Vedy o Zemi. Geologické vedy

56 Paleontológia

57 Biologické vedy všeobecne

58 Botanika

59 Zoológia

6 Aplikované vedy. Medicína. Technológia

61 Lekárske vedy. Medicína

62 Inžinierstvo. Technika všeobecne

63 Poľnohospodárstvo a príbuzné oblasti vedy a techniky. Lesníctvo. Poľnohospodárska výroba. Využívanie prírody

64 Domáce hospodárstvo. Udržiavanie domácnosti

65 Komunikačný a dopravný priemysel. Účtovníctvo. Obchodný manažment. Vzťahy s verejnosťou

66 Chemická technológia. Chemický priemysel a príbuzné priemyselné odvetia

67 Rôzne odvetvia priemyslu a remesiel

68 Rôzne odvetvia priemyslu a remesiel finálnych alebo montovaných výrobkov

69 Stavebníctvo. Stavebné materiály. Stavebné práce. Stavebná výroba

7 Umenie. Rekreácia. Zábava. Šport

71 Územné plánovanie. Regionálne, mestské a oblastné plánovanie. Krajiny, parky, záhrady

- 72 Architektúra
- 73 Sochárstvo
- 74 Kreslenie. Dizajn. Úžitkové umenie a umelecké remeslá
- 75 Maliarstvo
- 76 Grafické umenie. Grafika
- 77 Fotografia a podobné postupy
- 78 Hudba
- 79 Rekreácia. Zábava. Hry. Šport
- 8 Jazyk. Lingvistika. Literatúra**
- 9 Geografia. Biografia. Dejiny**
- 902/908 Archeológia. Predhistória. Kultúrne pozostatky. Teritoriálne štúdie
- 91 Geografia. Zemepis. Výskum Zeme a jednotlivých krajín. Cestovanie. Oblastný zemepis
- 92 Biografické štúdie. Genealógia. Erbovníctvo. Znaký
- 93/94 História

P o z n á m k a. – Školská knižnica môže podľa svojej škály náučnej literatúry (odbornej literatúry) využívať buď väčšie rozšírenie triednikov Medzinárodného desatinného triedenia (napr. v prípade školskej knižnice, ktorá je súčasťou základnej školy, špeciálnej základnej školy), alebo menšie rozšírenie triednikov Medzinárodného desatinného triedenia (napr. v prípade školskej knižnice, ktorá je súčasťou gymnázia, odbornej strednej školy, konzervatória) na rýchlejšie vyhľadávanie žiadanych knižničných dokumentov.

- **Všetky výtlačky toho istého titulu označovala rovnakou signatúrou. Jednotlivé exempláre odlišovala iba písmennými indexmi.**

Príklad vytvorenia signatúry pri diele ČIŽMÁR, Ján: Dejiny matematiky a jeho zápisu do prírastkového zoznamu

- 51/ČIŽ (signatúra prvého výtlačku)
- 51/ČIŽ/a (signatúra druhého výtlačku)
- 51/ČIŽ/b (signatúra tretieho výtlačku)

Príklad vytvorenia signatúry pri diele bez uvedenia autora Detský lexikón a jeho zápisu do prírastkového zoznamu

- 0/DET (signatúra prvého výtlačku)
- 0/DET/a (signatúra druhého výtlačku)
- 0/DET/b (signatúra tretieho výtlačku)

Príklad vytvorenia signatúry pri diele bez uvedenia autora Šlabikár slušného správania a jeho zápisu do prírastkového zoznamu

- 3/ŠLA (signatúra prvého výtlačku)

- **Všetky zväzky viacväzkového diela označovala rovnakou základnou signatúrou. Jednotlivé diely označila číselným poradím zväzku a jednotlivé exempláre toho istého zväzku opäť písmennými indexmi.**

Príklad vytvorenia signatúry pri viacväzkovom diele MACHALA, Drahoslav: Slovenská vlastiveda I., Slovenská vlastiveda II. a jeho zápisu do prírastkového zoznamu

90/MACH/1 (signatúra prvého zväzku výtlačku)

90/MACH/1a (signatúra duplikátu prvého zväzku výtlačku)

90/MACH/2 (signatúra druhého zväzku výtlačku)

90/MACH/2a (signatúra duplikátu druhého zväzku výtlačku)

(3) Zásady zápisu mena a priezviska autora do prírastkového zoznamu

(3.1) Meno a priezvisko autora sa v prírastkovom zozname zapisuje v invertovanom tvare (v opačnom poradí).

Príklad zápisu do prírastkového zoznamu

Bednárík, Jozef

Pauliny-Tóth, Viliam

Keleová-Vasilková, Táňa

Sorokin, Vladimír Georgijevič

Tolstoj, Lev Nikolajevič

Mill, John Stuart

Kennedy, John Fitzgerald

Thackeray, William Makepeace

Castel Branco, Basilio de

Maupassant, Guy de

Lo Blanco, Salvatore

Le Bon, Gustave

La Fontaine, Henri

Vreese, Willem de

Kinderen, Floris der

Gogh, Vincent van

De-Witt, Benjamin

Mac Dougall, William

O'Brien, William

Thakur, Rabíndranáth

Li Tai-Po

Vergillius Maro, Publius

(3.2) Ak má knižničný dokument viac autorov, uvádza sa len meno a priezvisko prvého autora.

Titulný list: Anna Gordosné Szabo, Vikotr Lechta, Štefan Vašek

Príklad zápisu do prírastkového zoznamu

Gordosné Szabo, Anna

(3.3) Neuvádzajú sa profesijné údaje a akademické tituly.

Titulný list: Geograf Peter Baláž, PhDr.

Príklad zápisu do prírastkového zoznamu

Baláž, Peter

(3.4) Ak má knižničný dokument uvedeného zostavovateľa, uvádza sa len názov diela.

Titulný list: 14. medzinárodná konferencia Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl, zostavila Rozália Cenigová

Príklad zápisu do prírastkového zoznamu

14. medzinárodná konferencia Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl

(4) Zásady zápisu názvu diela do prírastkového zoznamu

(4.1) Priveľmi dlhé názvy sa môžu zrozumiteľne skratiť. Skracujú sa na minimálne päť prvých slov názvu tak, aby bola zachovaná významová hodnota informácie. Takto skrátенý názov je ukončený znakom vypustenia (medzera ...)

Titulný list: Vplyv furosemidu na vylučovanie kyseliny oxalovej, vitamínu C, vitamínu D do moču pri chronickom zlyhaní obličiek a chorobách močových ciest

Príklad zápisu do prírastkového zoznamu

Vplyv furosemidu na vylučovanie kyseliny oxalovej ...

(4.2) Pri viacväzkových dielach sa uvádza aj číslo zväzku.

Titulný list: Matematika strednej školy v testoch. Zv. 1.

Príklad zápisu do prírastkového zoznamu

Matematika strednej školy v testoch. Zv. 1.

(5) Zásady zápisu vydavateľských údajov v rozsahu miesto vydania, označenia vydavateľa a rok vydania do prírastkového zoznamu

(5.1) Vydavateľské údaje sa preberajú a zapisujú presne tak, ako sú uvedené v diele bez skracovania a vypúšťania slov.

Príklad zápisu do prírastkového zoznamu

Bratislava: Ikar, 2014.

V Trnave: Dobrá kniha, 2010.

(5.2) Ak miesto vydania nie je uvedené v popisovanom diele, uvedie sa značka [S.l.]; vysvetlenie [Miesto vydania nie je známe].

Príklad zápisu do prírastkového zoznamu

[S.l.]: BAK, 2009.

(5.3) Ak je napríklad slovo Vydavateľstvo, Nakladateľstvo, Verlag pevnou súčasťou mena vydavateľa, nevynecháva sa.

Rub titulného listu alebo tiráž diela: Slovenské pedagogické nakladateľstvo

Príklad zápisu do prírastkového zoznamu

Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1986.

(5.5) Ak nie je napríklad slovo Vydavateľstvo, Nakladateľstvo, Verlag pevnou súčasťou mena vydavateľa, vynechá sa.

Rub titulného listu alebo tiráž diela: Vydavateľstvo Slovenský spisovateľ

Príklad zápisu do prírastkového zoznamu

Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1986.

Rub titulného listu alebo tiráž diela: Vydalo vydavateľstvo učebníc pre základné a stredné školy Školmédiá, spol. s.r.o. Žilina

Príklad zápisu do prírastkového zoznamu

Žilina: Školmédiá, 2016.

(5.6) Ak názov vydavateľstva nie je uvedený v popisovanom diele, uvedie sa značka [s.n.]; čo znamená [vydavateľ nie je známy].

Príklad zápisu do prírastkového zoznamu

Prešov: [s.n.], 2014.

(5.7) Ak je rok vydania uvedený v popisovanom diele slovom, zapíše sa arabskou číslicou.

Rub titulného listu alebo tiráž diela: V roku dvetisícštrnásť vydalo vydavateľstvo Academia Bratislava

Príklad zápisu do prírastkového zoznamu

Bratislava: Academia, 2014.

(5.8) Ak je rok vydania uvedený v popisovanom diele rímskou číslicou, zapíše sa arabskou číslicou.

Rub titulného listu alebo tiráž diela: V roku MMXX vydalo vydavateľstvo Academia Bratislava

Príklad zápisu do prírastkového zoznamu

Bratislava: Academia, 2020.

(6) Zásady zápisu ceny do prírastkového zoznamu

(6.1) Cena knižničného dokumentu sa uvádza podľa nadobúdacieho dokladu (napr. faktúry, dodacieho listu, darovacej zmluvy alebo zmluvy o bezodplatnom prevode).

(6.2) Ak cena nie je uvedená, napríklad pri daroch, školská knižnica ju musí stanoviť kvalifikovaným odhadom.

(7) Zásady zápisu spôsobu nadobudnutia v rozsahu kúpa, dar a inak do prírastkového zoznamu

(7.1) Ak škola zaplatila finančné prostriedky za knižničný dokument, školská knižnica zapíše do prírastkového zoznamu spôsob získania kúpou.

(7.2) Ak škola nezaplatila finančné prostriedky za knižničný dokument, dostala ho darom od nejakého právnického subjektu alebo od súkromnej osoby, školská knižnica zapíše do prírastkového zoznamu spôsob získania darom.

(7.3) Ak škola nezaplatila finančné prostriedky za knižničný dokument, dostala ho napríklad v rámci výmeny, bezodplatného prevodu alebo náhradou za knižničný dokument, školská knižnica zapíše do prírastkového zoznamu spôsob získania inak.

P o z n á m k a. – Školská knižnica ako organizačný útvar školy nemá právnu subjektivitu, všetky platobné peňažné operácie vykonáva škola.

(8) Zásady zápisu dátumu do prírastkového zoznamu

Školská knižnica zapíše do prírastkového zoznamu konkrétny dátum zápisu knižničného dokumentu.

Časť IV

Zásady vedenia prírastkového zoznamu

(1) Všetky knižničné dokumenty, ktoré školská knižnica chce zaradiť do knižničného fondu, zapisuje v tom poradí, ako ich získala. Pritom každý knižničný dokument musí mať pridelené vlastné jedinečné a neopakovateľné prírastkové číslo, aby sa zabezpečila nezameniteľnosť jednotlivých záznamov. Napríklad ak školská knižnica zakúpi 20 exemplárov z toho istého titulu, vytvorí 20 prírastkových čísiel a urobí 20 záznamov v prírastkovom zozname. Údaj o prílohe knižničného dokumentu je súčasťou záznamu v prírastkovom zozname. Samostatná príloha má identické prírastkové číslo s knižničným dokumentom. Ide napríklad o prílohy na iných médiách, ako je pôvodný knižničný dokument (kniha – cédečko a pod.). Odporúča sa, aby oddeliteľná príloha bola označená vlastníkymi údajmi (identické prírastkové číslo, resp. signatúra alebo čiarový kód).

(2) Zápis do prírastkového zoznamu v listinnej podobe sa robí čitateľne, perom. Nijaký údaj nesmie školská knižnica prelepiť alebo vymazať. Chybný údaj prečiarkne takým spôsobom, aby pôvodný zápis zostal čitateľný. Opravu uvedie v rubrike Poznámka s dátumom a podpisom školského knihovníka.

(3) Údaje v prírastkovom zozname musia súhlasiť s účtovnými a sprievodnými dokladmi.

Časť V

Účinnosť

Toto metodické usmernenie nadobúda účinnosť 9. júna 2021.

Mgr. Rozália Cenigová
ústredná metodička pre školské knižnice